

ОГНЕМЪТНЫ ПЛАНИНЫ или ВОЛКАНИ.

Друго доказателство за неизмѣренъ-тж топлинъ, что има вжтрѣ у земѣж-тж, сж огнемѣтны-ты планины — волкани-ти — кои-то сж истинско плашило на земѣж-тж. На много мѣста по земѣж-тж поврхнинъ има нѣкои си връхове планины, кои-то по нѣкога измѣтатъ нагорѣ и съ голѣмъж силъж връгати па високо огънь, камъне и други растопены нѣчта; такыва връхове отъ планины ся наричатъ *огнемѣтны* планины или *волкани*. Обыкновенно тѣя връхове бывать обли и колко-то ся връви нагорѣ бывать по-свити така что-то ставать до край островрѣхы. Едны отъ огнемѣтны-ты планины сж посрѣдъж высокы колко-то мѣгылы, а нѣкои си сж высокы до 6000 метра. На връха имъ има околчестъж ямъж, катю хунѣж, и тѣ ся наричя *кратеръ*, или *устѣ*. Кратеръ-тѣ колко-то ся връви камъ дѣно-то му сви-ва ся и отива много на глѣбоко дори до еднъ нажеженъ и растопенъ кашъж. На нѣкои огнемѣтны планины кратеръ-тѣ быва толкова широкъ, что-то ся види вжтрѣж растопена-та нажежена кашя, коя-то непрѣстайно ся вълнува и клати на валма, както вода-та по моря-та и езера-та; така на островъ Хаваж у Америкъ има огнемѣтнъж планинъж съ кратеръ, широкъ до 500 метра.

По земѣж-тж има много волканы; у Европъж само три, и то Везувій и Етнъж у долнѣж Италиѣж, послѣ Хеклъж у Исландіѣж; много повече волканы има по Южнѣж Азиѣж, а послѣ по Америкъ. По Африкъж, наспротивъ другы-ты части на свѣта, има малко огнемѣтны планины, и то повече-тогы има по островы-ты ѣ. Оная нажежена и течна кашя, что изврѣгати волкани-ти изъ кратера си нагорѣ, наричя ся *лава*, и тѣ не е друго а размѣсена земля съ камъне и нѣкои руды, кои-то отъ голѣмъж-тж горящнѣж сж ся растопили. Нѣкои волкани изврѣгати горящъж лавъж рядомъ всякъж годни-нъж, па послѣ запрѣтъ та кротувать много години. Така волканъ Везувій много вѣкове кротуваль; села и лозя ся размножили околорѣсть дори до полы-ты му, та само ся приказвало, че нѣкое си врѣмя былъ врѣгаль огънь; нѣ въ 79 лѣто по Рождество Христово, подобраль да блюва и да врѣга лавъж и пепель така страшно, что-то засипаль околны-ты градове: Херкуланъ, Помпеѣж и Стабиѣж. Така сжцо и Етна